

Лоиҳаи таҳаввулоти фардо

Бахшида ба таҷлили 30-солагии
Истиқлолияти давлатии
Тоҷикистон

ЭЛЕКТРОмобил – самти рушди фардои Тоҷикистон

Имрӯзо истеҳсоли маҳсулоти воридотивазкунанда ва содиротӣ, афзоиши он, таъмини занҷираи арзиши иловашуда дар меҳвари тавачҷӯҳи тадбирандешӣҳои давлату ҳукумати мамлакат, инчунин фаъолияти соҳибкорони самти истеҳсоли қарор дорад, дар ин ҷода барномаҳо қабул гардида, тадриҷан татбиқ мешаванд. Дар натиҷаи тадбирҳои ҳукумати ҷумҳурӣ ва саъю талошҳои соҳибкору сармоягузoron суръати афзоиши иқтисодиёт ва дар ин замина баланд бардоштани сатҳи некуаҳволии мардуми ҷумҳурӣ таъмин мегардад.

Ҳамзамон, қонуни ҳаёти инсон таҳти таҳаввулоти доимӣ, баъзан ниҳоят ҷиддӣ қарор дошта, аз ҷумла талаботи ҷомеа мунтазам рӯ ба афзудан дорад, ки барои қонеъ гардонидани он истифода аз ҳама имконоти мавҷуда ва дар маъмул вобаста ба иқтисодиёт андешидани тадбирҳои саривақтӣ зарур аст. Барои таъмини бештари афзоиши иқтисодиёт имрӯзо инчунин ба самт ва ё сиёсати истифодаи бисёрчанба, ба таври васеъ ва самаранок дар ҷодаи дуюм, сеюми иқтисодиёт (истеҳсолот ва ё хизматрасонӣ) истифода намудани маҳсулотҳои аллакай дар ҷумҳурӣ истеҳсолшудаистодаро бо дурнамои коҳиш додани маҳсулоти воридотӣ дар иқтисодиёти мамлакат корбарӣ намоем, барномаю нақшаҳо дошта бошем ва марҳила ба марҳила татбиқ намоем.

Дарёфти бозор низ аз масъалаҳои асосии фаъолияти на танҳо соҳибкoron, балки ҳукумату давлат низ ба ҳисоб рафта, пайдо кардани роҳҳои равона намудани истифодаи маҳсулоти истеҳсоли дохилӣ дар ҷанбаҳои дигари иқтисодиёти ҷумҳурӣ ва аз ин тариқ зиёд кардани ҳаҷми фуруши молу маҳсулоти ватанӣ нақши муҳим дорад.

Роҳандозии электромобил, ҳамчун яке аз самтҳои стратегӣ барои ноил гардидан ба ду масъалаи барои давлату мардуми мамлакатамон ниҳоят муҳим аввалан, коҳиш додани вобастагии мамлакат аз як қатор маҳсулоти воридотӣ ва таҳкими заминаҳои таъмини афзоиши иқтисодиёт ва дуюм, дар ин замина (таъмини рушди иқтисодиёт) таҳкиму устувории истиқлолияти ҷумҳурӣ аҳамияти хосса дорад...

Зимни таҷлили шароити вобаста ба пандемияи COVID - 2019 Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ - Пешвои миллат, Президенти

Чумхурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон масъалаи аз як қатор давлатҳо манъ шудани воридоти баъзе молу маҳсулот қайд ва зарурати андешидани тадбирҳои заруриро дар ин самт таъкид намуданд.

Яке аз тадбирҳои муҳими раҳой аз вобастагии маҳсулоти воридотӣ ба истифодаи маҳсулоти дигар, мушаххасан иваз кардани сӯзишвориҳои нақлиётӣ ба неруи барқ аст.

Дар ин робита иқдоми таи ду соли охир амалинамудаи Мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии шаҳри Душанбе ҷиҳати ворид намудани нақлиёти ҷамъиятии мусофиркашонӣ ва ба истифода додани он дар пойтахт қобили қайд буда, ин равандро бояд ҳамачониба дастгирӣ ва барои ҳарчӣ бештар тавсеа бахшидани он тадбирҳо андешида шавад.

Вазъияти моҳи март имсол бо воридот ва таъминоти сӯзишворӣ дар чумхурӣ баамаломеда, ки эътидоли ҳаёти ҷомеаро як навъ халалдор намуд, боз ҳам ин андешаро собит месозад.

Ахиран, Вазири энергетикаи Федератсияи Россия Николай Шульгин гуфтааст, ки лоиҳаи қонун дар бораи ҷорӣ намудани манъи муваққатии содироти бензин аз ҷониби ҳукумат пас аз таътилоти моҳи май баррасӣ хоҳад шуд. Тахмин мезананд, ки дар ҳолатҳои ниҳоят зарурӣ эҳтимол содироти бензин манъ (то 3 моҳ) карда шавад.

Самти стратегие, ки метавон атрофи он мулоҳиза баён кард, ин тавре дар боло қайд гардид, дар самтҳои дуҷуму сеҷуми баҳусус калидии иқтисодии чумхурӣ истифодаи васеи молу маҳсулоти дар кишвар истеҳсолшуда ба ҳисоб рафта, яке аз ин самтҳо истифода аз электромобилҳо ва дигар воситаҳои нақлиётӣ барқӣ, яъне, мушаххастар истифодаи – неруи барқ ба ҷойи маводи сӯхт мебошад.

Шумораи воситаҳои нақлиёт меафзояд

Тибқи маълумотҳо (соли 2019) танҳо дар пойтахти мамлакат 559 автобус ва троллейбус, инчунин 1654 микроавтобус ва 2629 такси дар маҷмуъ 4842 воситаҳои нақлиёт ба шаҳрвандон ва меҳмонони пойтахт хизматрасонии нақлиётӣ анҷом медиҳанд. Маълум аст, ки дар чумхуриамон ҳаракати троллейбусҳо ба барқ ва дигар ҳамма воситаҳои нақлиётӣ ба маводи сӯхти воридотӣ ниёз доранд. Илова ба ин воситаҳои нақлиётӣ кишоварзӣ, боркашонӣ ҳамарӯза фаъолият дошта, барои онҳо ҳам маводи сӯхт лозим аст.

Аммо: маҳсулоти нафтӣ, маводи сӯхт ба чумхурӣ - воридотист

Маълум аст, ки маҳсулоти нафтӣ, маводи суخت дар ҳаёти иқтисодию иҷтимоии мамлакатамон нақши муҳим дорад. Бахусус, имрӯз воситаҳои нақлиёти ҷумҳуриро бе он наметавон тасаввур кард. Эҳтиёҷоти иқтисодиёт ва талабот дар маҷмӯъ ба маҳсулоти нафтӣ мунтазам меафзояд. Соли 2020 532 ҳазор тонна маҳсулоти нафтӣ (тақрибан 234 ҳазор тонна бензин ва 298 ҳазор тонна сӯзишвории дизелӣ) ворид карда шудааст, ки ин нисбат ба соли 2019 18,% бештар аст.

Ин раванд вобастагии ҷумҳуриро аз маҳсулоти воридотӣ бештар намуда, тавре дар боло қайд гардид, эътидоли ҳаёти ҷомеаро халалдор месозад.

Барқро бошад, содир менамоем....

Истеҳсоли миёнаи солонаи неруи барқ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки асосан тавассути неругоҳҳои барқӣ обӣ (95%) амалӣ карда мешаванд, 17млрд. 19,8 млрд кВт.соатро ташкил дода, дар мавсими тобистон то ба андозаи 3-7 млрд кВт соат нисбат ба талабот барзиёд истеҳсол мешавад. Истеҳсоли нерӯи барқ дар соли 2020 дар Тоҷикистон тақрибан 19,8 миллиард киловатт-соат (ҳарчанд нисбат ба соли 2019 4,4% (906 миллион кВт / соат) камтар аст) ва содироти нерӯи барқ дар ҳаҷми беш аз 56,4 миллион долларро ташкил додааст (Агентии омили назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон).

Тақрибан 95 фоизи нерӯи барқӣ ҷумҳуриро нерӯгоҳҳои обӣ ва қисми боқимондари нерӯгоҳҳои ҳароратӣ тавлид карда, минбаъд бошад, ҷумҳурӣ ба содиркунандаи нерӯи барқ, бахусус нерӯи барқӣ аз ҷиҳати экологӣ тоза табдил хоҳад ёфт.

Афзалияти дигар: саҳми бештар дар татбиқи «иқтисодиёти сабз»

Ҷумҳурии мо аз кишварҳоест, ки дар самти истеҳсол ва истифодаи молу маҳсулоти аз ҷиҳати экологӣ тоза аз афзалияти хосса бархурдор аст. Дар баробари ин ҷумҳурӣ метавонад тавассути истифодаи мошинҳои барқӣ татбиқи «иқтисодиёти сабз»-ро дар ҷумҳуриамон бештар воқеӣ гардонад ва мавқеи худро дар арсаи байналмилалӣ боз ҳам болотар барад.

Моҳи сентябри соли 2015, СММ роҳи рушди устуворро то соли 2030 эълон кард. Зиёда аз 150 кишвар ин барномаро имзо карданд, ки тибқи муҳтавои он рушди пайвастаи иқтисодӣ барои вазъи экологии сайёраи мо оқибатҳои фалокатовар дошта, ба ҳар як давлат тавсия дода шудааст, ки якҷо бо бахши хусусӣ харитаи роҳнамунсози коҳиш додани миқдори партоби гази карбон ба атмосфераро таҳия намоянд.

Дар баъзе кишварҳо ҳатто барои манъ кардани мошинҳои маъмулӣ бо маводи суخت иқдом менамоянд. Тибқи маълумот ҳоло дар бештар аз 50 шаҳри Олмон истифодаи мошинҳои дизелӣ манъ карда шудааст. Норвегия низ то соли 2025 нақшаи тамоман даст кашидан аз муҳаррикҳои бензинӣ ё маводи дигари сухтро дорад. Воқеан, ҳадафи бузург, аз нигоҳи ҳифзи муҳити зист аз партоб додани элементҳои зараррасони кимиёӣ.

Аз соли 2030 вуруди мошинҳое, ки бо бензин ё сӯзишвориҳои дизелӣ кор мекунанд, ба Амстердам манъ мегардад. Мақомоти шаҳрдорӣ аз сокинон даъват мекунанд, ки дучарха ва мошинҳои барқиро истифода намоянд.

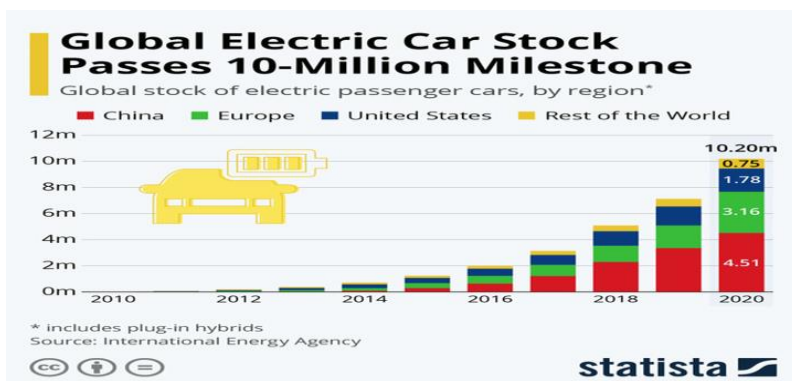
Манъи сӯзишвориҳои ифлоскунандаи табиат дар якҷанд марҳила сурат гирифта, аз ҷумла соли 2022 ҳама автобусҳои бо сӯзишворӣ фаъолияткунанда аз маркази шаҳр хориҷ карда ва аз соли 2025 бошад ҳаракати скутерҳо ва мотосиклҳо манъ карда мешаванд.

Барои осон даст кашидани сокинон аз мошинҳои истифодакунандаи маводи сӯзишворӣ, маъмурияти шаҳр, қисман хароҷотҳо, аз ҷумла, барои истифода аз таваққуфгоҳҳо ва пуркунии мошинҳои барқӣ бо неруи барқро ҷуброн мекунад.

Таҷрибаи байналмилалии истифодаи мошинҳои барқӣ

Имрӯзҳо истифодаи электромобил – мошинҳои барқӣ дар аксар кишварҳо маъмул шудааст. Тавлидкунандагони автомобилҳо аллакай дар бораи истеҳсоли моделҳои нави электромобилҳо сухан меронанд, нақшаҳо доранд.

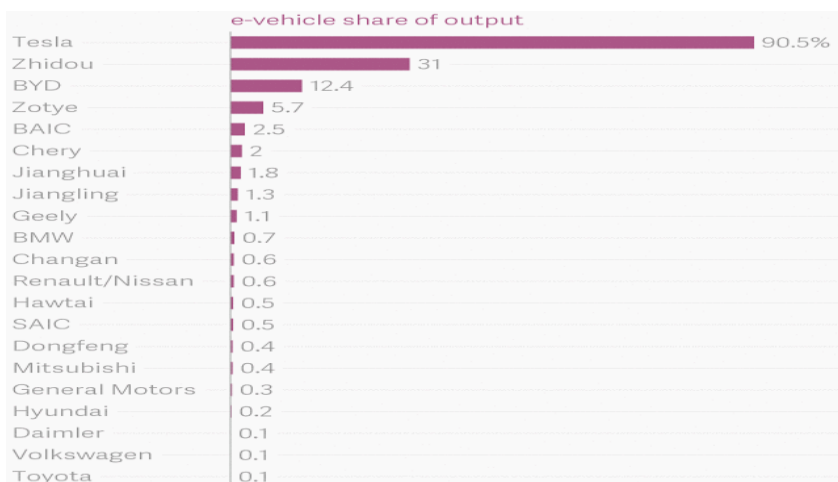
Аз гузориши Агентии Байналмилалии Энергетикӣ маълум мешавад, ки шумораи мошинҳои барқӣ дар ҷаҳон (то март соли 2021) аз 10 миллион гузаштааст. Ҳарчанд бозори мошинҳо соли гузашта 16% коҳиш ёфт, аммо фурӯши мошинҳои барқӣ бошад афзоиш ёфтааст. Агар шумораи бештари мошинҳои барқӣ ба Чин рост ояд (4,5 миллион), аммо Аврупо дар афзоиши фурӯши онҳо пешсаф аст.

Истифодаи шумораи бештари электромобилҳо дар миқёси ҷаҳонӣ ба Норвегия рост меояд. Тибқи маълумоти Агентии байналмилалии энергетикӣ, Норвегия дар рейтинги "кишварҳои пешсафи шумораи мошинҳои барқӣ" ҷои аввалро ишғол мекунад. Аз шумораи умумии мошинҳои нави солҳои 2016 ва 2018 дар давлати Норвегия фурӯхташуда, мутаносибан 60% ва 31% -и онро мошинҳои барқӣ ташкил додааст, ки ин баландтарин нишондиҳанда дар ҷаҳон аст. Қариб 30% ҳамаи мошинҳои роҳҳои ин кишвар мошинҳои барқӣ (электромобилҳо) ва гибридӣ мебошанд.

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Canada								0.15%	0.20%	0.29%	0.39%	0.59%
China						0.01%	0.04%	0.06%	0.09%	0.38%	0.99%	1.37%
France						0.01%	0.13%	0.34%	0.55%	0.72%	1.22%	1.46%
Germany						0.00%	0.05%	0.11%	0.23%	0.42%	0.72%	0.73%
India				0.02%	0.01%	0.01%	0.02%	0.05%	0.01%	0.02%	0.04%	0.02%
Japan					0.03%	0.06%	0.35%	0.53%	0.63%	0.68%	0.58%	0.59%
Korea							0.02%	0.04%	0.05%	0.09%	0.21%	0.34%
Netherlands					0.01%	0.02%	0.16%	1.02%	5.38%	3.89%	9.74%	6.39%
Norway			0.01%	0.22%	0.15%	0.31%	1.33%	3.27%	6.00%	13.71%	23.63%	28.76%
Sweden						0.00%	0.05%	0.31%	0.53%	1.44%	2.37%	3.41%
United Kingdom	0.01%	0.01%	0.02%	0.01%	0.01%	0.01%	0.06%	0.13%	0.17%	0.60%	1.11%	1.41%
United States	0.01%			0.01%		0.01%	0.17%	0.44%	0.75%	0.74%	0.67%	0.91%
Others	0.01%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.04%	0.06%	0.10%	0.21%	0.38%	0.52%
Total	0.00%	0.00%	0.00%	0.01%	0.01%	0.01%	0.10%	0.23%	0.38%	0.54%	0.85%	1.10%

Ҳиссаи истеҳсолкунандагони мошинҳои барқӣ дар истеҳсоли умумии мошинҳои барқӣ соли 2017 ба тариқи зайл будааст:

Бо истехсол ва фурӯши мошинҳои барқӣ ширкатҳои ҷаҳонӣ, аз қабиле Tesla, BMW, Daimler, Volkswagen и Toyota машғул буда, ширкати Tesla дар ин рӯйхат ҷои аввалро ишғол менамояд.

Нимсолаи аввали соли 2018 дар Олмон тақрибан 17200 ва 16700 мошини гибриди фурӯхта шудааст. Ҳарчанд ин рақам нисбат ба ҳамин давраи соли гузашта 51% зиёд аст, аммо дар муқоиса бо фурӯши мошинҳои нави бензинӣ ва дизелӣ танҳо 1,8% -ро ташкил дода, дар муқоиса бо қариб 40%-и Норвегия, ки дар ҷаҳон пешсаф аст, ночиз мебошад.

Соли 2020 Узбекистон 131 мошини барқиро ба маблағи 2,9 миллион доллар ворид кард. Дар ду сол ин рақам даҳ маротиба, аз ҷумла соли 2018 - 13 адад, соли 2019 - 39 ва охири соли 2020 – 131 адад афзудааст. Соли 2018 он 13 адад, соли 2019 — 39 ва соли 2020 — 131 ададро ташкил додааст. Онҳо аз Чин — 92, Корея — 13, Гурҷистон — 7, ИМА — 7 ва Олмон — 5 ворид карда шудаанд.

Лоиҳаҳои истехсоли мошинҳои барқӣ дар вилоятҳои Бухоро, Фарғона, шаҳри Андиҷон, Қуқанд ва дигар лоиҳаҳои бунёди инфрасохтори он бо яқ қатор ширкатҳои хориҷӣ дар назар дошта шудааст. Истехсоли мошинҳои барқӣ, аз ҷумла таҳти бренди Volkswagen (2 модел - E-Golf и E-Up), ширкати Daimler навъи Smart, ширкати BMW, Porsche – яке аз корхонаҳои фаръии Volkswagen (моделҳои Taycan), ширкати Opel (соли 2022 4 модели электромобилҳо), ширкати e.GO Mobile AG, (моделҳои e.GO Life) роҳандозӣ намуда ва ё ба нақша гирифта шудааст.

Дар шаҳри Тошкент аз тирамоҳи соли 2020 то кунун нуҳ нуқтаҳои бо барқ пуркунии мошинҳои барқӣ аз ҷониби бахши хусусӣ, аз ҷумла ширкатҳои TokBot бунёд шудааст.

Аз ҷумла, ширкати Siemens аввалин нуқтаҳои таъмини нақлиёт бо неруи барқро бунёд хоҳад кард. Нақшаҳои вучуд дорад, ки Ширкати

Henan Suda (Чин) истеҳсоли мошинҳои барқиро дар минтақаи Бухоро ва POSCO бошад фаъолияти бахши истеҳсолии қисмҳои мошинҳои барқиро дар Ўзбекистон ба роҳ монанд.

Рушди инфрасохтори муосиру замонавӣ дар Ўзбекистон барои дар оянда бунёд гардидани истгоҳҳои муосиру замонавии навъи “indoor bus stop”, ки автобусҳои барқӣ метавонанд дар иншоотҳои пӯшида бозистанд, имкон медиҳад. Онҳоро ба осонӣ ба китобхона ё қаҳвахона табдил додан мумкин аст, ки дар он одамон, дар гармӣ истироҳат кунанд ё худро аз гармии ғайримуқаррарӣ муҳофизат карда, автобусро мунтазир шаванд.

Трактори барқӣ

Пешсолорони саноати ҷаҳонии автомобилсозӣ ва мамлакатҳои бузурги ҷаҳон таваҷҷуҳашонро ба истеҳсол ва истифодаи тракторҳои барқӣ, автобусҳои барқӣ ва ҳатто мошинпартовҳои барқӣ зиёд менамоянд.

Fendt e100 Variо аввалин намунаи трактори барқӣ буда, имкон дорад, ки дар шароити воқеӣ то панҷ соат бо манбаи энергия, тавассути батареяи пуриқтидори 650 В бо иқтидори тақрибан 100 кВт / кор кунад.

Тракторе, ки бо батарея кор мекунад, барои ба таври назаррас коҳиш додани партоби диоксиди карбон - CO₂ мусоидат менамояд. Агар хоҷагӣ аз нерӯи барқароршавандаи худ истифода барад, хароҷоти мошин коҳиш ёфта, партоби CO₂ бошад, ба сифр баробар хоҳад шуд. Хароҷоти таъмирсозӣ ва муҳлати давомнокӣ коҳиш меёбад, зеро филтрҳо, равшанҳо, равшани муҳаррик, моеи AdBlue ё сӯзишвории дизелӣ ва бисёр дигари ҷузъҳои марбут ба технологияи анъанавӣ лозим дигар намешаванд.

Имтиёзҳои соҳа

Сирри муваффақияти Норвегия дар имтиёзҳои пешниҳоднамудаи ҳукумат аст, ки ҳам дар сатҳи миллий ва ҳам дар маҳал татбиқ мешавад. Пеш аз ҳама мошинҳои барқӣ аз андоз аз арзиши иловашуда ва андоз аз хариди ин навъ мошинҳо озоданд. Масалан, дар бозори Норвегия мошини навъи Volkswagen eGolf бо муҳаррики электрикӣ нисбат ба намуди муқаррарии мошини Golf бо бензин хеле арзонтар аст.

Дуввум, дар минтақаҳои ин кишвар ба соҳибони «мошинҳои сабз» иҷозат медиҳанд, ки аз таваққуфгоҳҳо ройгон истифода намоянд, мошинҳоро бо нерӯи барқ ройгон пур кунанд ва ҳатто дар баъзе ҷойҳо

аз хатсайрҳои махсуси барои нақлиёти қамъияти муайяншуда истифода намоянд.

Ниҳоят, мошинҳои маъмулии аз маводи суخت истифодакунанда дар Норвегия ҳамеша хеле гарон буда, ба ҳавасмандкунии истифода аз мошинҳои барқӣ мусоидат намудааст.

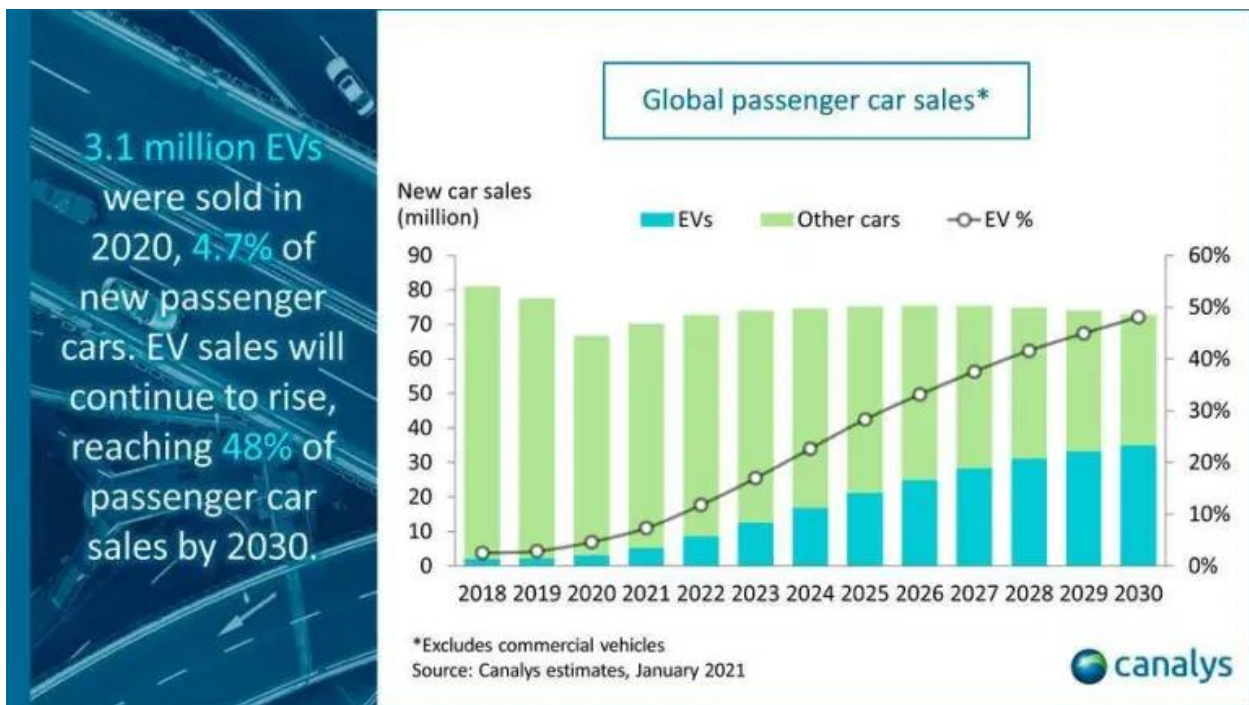
Кишвари ҳамсоияи Узбекистон аз соли 2019 ба ҷорӣ кардани нақлиёти барқӣ оғоз намуда, аз 1 январи соли 2019 меъёри бочи гумрукӣ барои ворид намудани электромобилҳо (коди ТН ВЭД 870380) ба сифр баробар карда шуд. Тибқи қарори Президенти Ҷумҳурии Узбекистон аз 18 июли соли 2019, № ПП-4397 аксиз барои ворид намудани электромобилҳо ба Узбекистон бекор карда, инак аксиз ҳам барои электромобилҳо ба сифр баробар карда шуд. Ҳоло Вазорати молия лоиҳаи қонунро оид ба тағйиру иловаҳо ба Кодекси андоз дар бораи озод кардани мошинҳои барқӣ аз пардохтҳо барои нақлиёти автомобилӣ таҳия кардааст.

Айни замон, ин пардохтро тақрибан ҳама шахсоне, ки ба Узбекистон мошин ворид мекунанд ё мехаранд, пардохт намуда, истисно танҳо ятимхонаҳо, маъюбон ва дигарон (дар маҷмӯъ ҳашт категория) мебошанд. Дар лоиҳаи қонун илова кардани қасоне, ки мошинҳои барқӣ мехаранд ё ворид мекунанд дар назар дошта шудааст.

Тавре қаблан қайд гардид, барои аз мошинҳои истифодакунандаи маводи сӯзишворӣ даст кашидани сокинон дар шаҳри Амстердам, маъмурияти шаҳр, як қатор имтиёзҳо, аз ҷумла қисман ҷуброн кардани хароҷотҳо барои истифода аз таваққуфгоҳҳо ва пуркунии мошинҳои барқӣ бо нури барқ дар назар доштааст.

Дурнамо барои соли 2021

Коршиносони агентҳои таҳлилий тавсеаи минбаъдаи сегменти нақлиёти барқиро пешгӯӣ намудаанд. Мувофиқи рақамҳои пешниҳодкардаи Canalys, дар соли 2021 ҳиссаи ҷаҳонии мошинҳои барқӣ беш аз 7% -и фурӯши мошинҳои навро ташкил хоҳад дод. Ҳамин тариқ, талабот 66 фоиз афзоиш ёфта, шумораи воҳидҳои фурӯхташуда аз 5 миллион зиёд хоҳад шуд. То соли 2030 ҳиссаи пешбинишудаи мошинҳои барқӣ дар фурӯш 48% -ро ташкил хоҳад дод.

Афзалиятҳои калидии истифода аз воситаҳои нақлиёти барқӣ

Ҷорӣ намудани мошинҳои барқӣ илова бар кам кардани партоби миқдори CO₂ дар атмосфера, ба таври назаррас коҳиш додани баландии сатҳи садо дар роҳҳо ва дар маҷмӯъ дар шаҳр баланд бардоштани сатҳи бехатарии нақлиёт дар шаҳр, рушди инфрасохтор дар мутобиқат бо роҳандозии электромобилҳо, коҳиш ёфтани хароҷотҳо ва дигар масъалаҳо имкон медиҳад.

Илова бар ин, дар шароити ҷумҳурии мо арзон, дастрас, маҳсулоти худӣ, минбаъд зиёд шудани истеҳсоли нерӯи барқ (ҳамзамон аз ҷиҳати экологӣ тоза) ва зарурати васеъ кардани бозори ин маҳсулоти стратегии ватанӣ, зарурати коҳиш додани вобастагии мамлакат аз маҳсулоти стратегӣ, аммо воридотӣ ва дар ин замина таъмини таҳкимбахшии арзишмандтарин муқаддасоти миллӣ – Истиқлолияти давлатии ҷумҳуриамон андешидани тадбирҳои зарурӣ муҳим арзёбӣ мегардад. Итминон дорем, ки ин иқдом, бахусус дар соли таҷлили 30-солагии Истиқлолияти давлатии Тоҷикистон оғози нек ва марҳилаи нави рушд дар саҳифаи таърихи ҷумҳуриамон хоҳад гардид.

А.Ҷураев